

Izaha
dvakrat na mesec
ter stane za vse
leto 1 K 60 vin.,
za pol leta 1 K.

Naročnina in inserati
blagovolijo naj se
poslati upravništvu
„Rodoljuba“ v Lju-
bljan, vsi spisi in
dopisi pa uredni-
štvu „Rodoljuba“.

RODOLJUB

Za oznake
plačuje se od štiri-
stopne petit-vrste
16 vin. če se enkrat
tiska; 24 vin. če
se 2krat, in 30 vin.
če se 3krat ali več-
krat tiska.

Pisma izvolijo naj
se frankirati.
Rokopisi se ne
vračajo.

12. šte. v.

V Ljubljani, dne 18. junija 1903.

XIII. leto.

Kraljevska tragedija v Srbiji.

Zgodovina pozna obilo slučajev, da so bili vladarji zavratno umorjeni ali tacega slučaja, kakor se je dne 11. t. m. zgodil v Belemgradu, ni najti, če se še toliko išče. Konec dinastije Obrenovićev je tako strašen, da v prvem hipu sploh ni hotel nihče verjeti v resničnost naših telegramov, ker si nihče ni mogel misliti kaj tako grozovitega.

Obrenovići so začeli s krvjo svojo pot in končali so v krvi. Miloš Obrenović, kruti absolutist, ki ni znal ne prav čitati ne prav pisati, je dal umoriti Jurija Karagjorgjevića, in sedaj so pristaši unuka umorjenega Jurija Karagjorgjevića v krvi potopili zadnjega Obrenovića in najboljše njegove prijatelje.

Milan in Aleksander.

Umorjeni kralj Aleksander ni bil nikdar priljubljen narodu. Njegov oče, razupiti kralj Milan, je bil tiran, ki je svoj narod in svojo domovino izkoriščal in izdajal, kakor mu je kazalo. Obilokrat je srbski narod poskusil ga odstraniti, a ni se mu posrečilo. Milan je imel armado na svoji strani. Ta mu je bila zvesta v vseh razmerah in v vseh slučajih. Ne, ker je Milana posebno čislala, ampak ker je bil Milan pri armadi priljubljen kot človek in ker je bil armadi res naklonjen. Milan je imel nebroj slabih lastnosti, imel pa je tudi eno dobro lastnost: bil je hvaležen človek. Milan ni nikdar pozabil, če mu je kdo storil kako uslugo; kdor je bil njemu zvest, tega je obsipal s častmi in z denarjem, tega je držal pri sebi in ga branil v vseh slučajih. Zvestoba za zvestobo — to je bilo Milanovo geslo in ravna se po tem, je imel v svoji armadi tako zveste pretorijance, da je lahko kljuboval celemu narodu, da smel je celo svojo ženo, kraljico Natalijo, ki jo je nekdanj oboževalo vse vojaštvo, pregnati iz dežele, ne da bi se mu bil izneveril le en sam vojak.

Proti njegovemu sinu pa se je dvignila armada, in napravila zaroto. Armada je naredila dinastiji Obrenovićev strašni konec.

Kralj Aleksander.

Mladenič s kraljevske krono, ki je sedaj storil tako žalostno smrt, ni bil rojen pod srečno zvezdo. Porodil se je ob času nesrečne vojne Srbije s Turčijo dne 14. avgusta 1876. Vzrasel je v nesrečnih razmerah. Mej očetom Milanom in materjo Natalijo je nastal prepir. Milan je bil lahkoživec, Natalija je eksaltirana ženska, strastna in trmoglava. Ta prepir je zadobil tako obliko, da sta se Milan in Natalija razšla. Natalija je s svojim sinom šla v inozemstvo in živela nekaj časa v Florenci in v Wiesbadenu. Tedaj je mladi Saša, kakor so ga imenovali, obujal najlepše nade in njegov vzgojitelj, pošteni ro-

doljub dr. Dokić se je trudil, da bi iz njega napravil vrlega moža. Toda nesrečna roka Milanova je posegla vmes. Milan je zahteval, da mu Natalija izroči sina, in Evropa je doživela škandal, da je nemška vlada iztirala kraljico Natalijo iz Wiesbadena. Razmere so se bile tedaj v Srbiji tako zasukale, da se je kralj Milan odpovedal kroni na korist svojemu sinu in imenoval posebno regentstvo, ki je vladalo v sinovem imenu. Ristić in Belimarković, ki sta bila regenta tudi za časa Milanove mladosti, sta prevzela tudi sedaj vodstvo države.

Poleti 1889. l. je bil mali Saša kronan srbskim kraljem. Bil je šele 13 let star. Sam in zapuščen je sedel med državnimi dostojanstveniki, sam in zapuščen je rasel.

Na vsakem dvoru so koterije, ki bi rade dobile odločilni vpliv na vladarja, da bi bogatele, vživale moč in časti. Tudi v skromnem konaku v Belemgradu so nastale take koterije in so se trudile, da dobe kralja v svojo oblast. Da, našli so se ljudje, ki so kralja telesno in duševno sistematično ruinirali, dovajajoč mu vsakovrstnih žensk, ki so zapeljevale mladega kralja v vsakovrstne seksualne ekscese. Ti ekscesi so pokopali kraljevo zdravje, so ga duševno in telesno tako pohabili, da je popolnoma propadel.

V tem se je bilo po smrti tretjega regenta generala Protića začelo veliko gibanje proti regentstvu. Radikalna stranka je hotela regenta Ristića na vsak način odstraniti in je stopila celo v zvezo s Karagjorgjevići. V Parizu živeči Milan je prišel temu na sled in je sam stopil v zvezo z radikali. Sad te zveze je bil državni prevrat, ki ga je pred poldrugim letom izvršil kralj Aleksander.

Nekega večera je 17 letni kralj povabil regente in ministre k sebi in jim s suhimi besedami naznanil, da hoče sam prevzeti vladno in se proglašiti polnoletnim. Ristić in Belimarković še nista prav umela za kaj se gre, ko so se vrata odprla in so vstopili Milanu zvesti častniki ter aretovali oba regenta in ministre. Kralj je postal polnoleten, njegov vzgojitelj dr. Dokić pa je postal ministrski predsednik. Žal, da je Dokić kmalu umrl.

Mir se pa v Srbijo vzlic temu ni vrnil, tem manj, ker se je kmalu pokazalo, da ima Aleksander pač vse slabe lastnosti svojega očeta, ne pa tudi njegovih dobrih lastnosti. Aleksander je bil svojevoljen in hudoben ter nehvaležen. Kmalu si je nakopal silnih sovražnikov. L. 1894. je sistiral ustavo, na kar se je Milan vrnil v domovino, da reši dinastijo. Milan je upeljal pravo strahovladno. Hotel je pokončati vse nasprotnike dinastije Obrenović, ali tudi njemu se to ni posrečilo. Končno je Aleksander pregnal svojega lastnega očeta in prevzel sam vladno. In vladal je kruto in tiransko, tako da ga je ves narod sovražil.

To sovraštvo se je še pomnožilo, ko se je poročil z udovo Drago Mašinovo, jako slaboglasno žensko, ki je bila prej metresa različnih visokih oficirjev, končno pa vjela v svoje zanjke mladega kralja. Vsa prigovarjanja, naj si kralj izbije to nesrečno misel iz glave, so bila zaman. Dne 5. avgusta 1900 je bila poroka in slaboglasna Draga Mašinova, rojena Lunjevica, je postala zakonita kraljica. 42 let stara žena je zadnji vzrok, da je dinastija Obrenović morala storiti tako tragičen konec.

Kraljica Draga, od nekdanj velika intrigantinja, je imela kralja popolnoma v oblasti. Kar je ona hotela, se je zgodilo. Kdor ni bil na njeni strani, tega je neusmiljeno pregnala. Na stotine poštenih ljudi je vrgla v ječo, samo da se ohrani na prestolu. Aleksander se je svoje žene kmalu naveličal. V kritičnem trenutku, ko se je Draga bala, da jo kralj od sebe pahne, je uprizorila veliko sleparijo. Trdila je, da je v drugem stanu. Upanje, da dobi Srbija prestolonaslednika, je kralja zopet sprijaznilo z Drago. Preden je prišla resnica na dan, je bila Draga že zopet kralja tako omrežila, da ji je tudi to sleparijo odpustil.

Zdaj je Draga delala na to, da bi njen brat, poročnik Nikodem Lunjevica, razuzdan, neveden in ničvreden mladenič, postal prestolonaslednik. V ta namen je kralj meseca aprila zopet izvršil državni prevrat in razpustil skupščino. Te dni so se vršile volitve in so bili vsled strašnega vladnega terorizma izvoljeni sami pristaši kraljice Drage.

Zarota vojaštva.

Beligrad 12. junija. Že več mesecev sem so se delale priprave, da se odstrani dinastija Obrenović. Oficirji so bili najbolj vneti za to in so v vseh krajih ustanovili tajne odbore, ki so pripravljali revolucijo. Višji oficirji v Belemgradu so bili prvi prouzročitelji tega gibanja. Že pred štirimi meseci so se odločili za to. Ko je namreč kraljica Draga poklicala k sebi tri višje oficirje in jih vprašala, če hočejo podpirati njeno prizadevanje, da postane Nikodem Lunjevica prestolonaslednik, so imeli višji oficirji tajen sestanek in so sklenili, da se odstrani dinastija Obrenović. Oficirji so potem stopili v zvezo z različnimi vplivnimi politiki. V osrednjem odboru, ki je vodil celo akcijo, so bili: kraljev adjutant Naumović in sedanja ministra Ljubomir Živković in dr. Vojislav Veljković.

Beligradski župan zasledi zaroto.

Beligrad 12. junija. Pred nekaj tedni je beligradski župan Maržičan po svojih vohunih doznal sled, da se nekaj pripravlja proti

kralju. Sled je kazal, da so tudi zunaj Srbije živeči Srbi v zvezi s to zadevo. Poslal je torej agente provokaterje na Reko, da bi dognal, kaj se godi. Resnice ni mogel spraviti na dan, ker je novosadska „Zastava“ vse njegove poskuse razkrila. Posledica tega je bila, da so Nikola Pasić, stari nasprotnik Obrenovićev, in nekateri radikali hitro zapustili Srbijo, vodje zarote pa so sklenili, da se brez odlašanja izvrši revolucija.

Večer pred umorom.

Beligrad 12. junija. Revolucionarni odbor je bil sklenil, da kralja najprej prisili, da se prostovoljno odpove kroni in takoj zapusti Srbijo. Za ta slučaj je bilo dogovorjeno, da dobi kralj primerno penzijo. Dogovorjeno pa je tudi bilo, da se kralja ustrelji, če se kroni ne odpove. V sredo zvečer je bil sklican oficirski zbor. Podpolkovnik Naumović je imel ogovor, v katerem je naslikal, kaka nesreča so Obrenovići za srbski narod in za Srbijo, ter dokazoval, da ima narod pravico, kakega vladarja odstraniti. Aleksander — je rekel Naumović — ima naslov „po milosti božji in volji naroda kralj Srbije“, a po volji naroda že dolgo ni več kralj in narod ima pravico, da ga odstavi. Oficirji so navdušeno pritrdili in prisegli, da mora biti konec vladanja Obrenovićev. Ta večer se je tudi sklenilo, da prevzame pešpolk št. 6 izvršitev cele akcije. Oficirji tega polka so vsi pristaši Karagjorgjevićev in moštvo je iz okraja, koder žive sami ljuti nasprotniki Obrenovićev.

Naskok na konak.

Beligrad 12. junija. Po ponoči je zapustil pešpolk št. 6 vojašnico in šel na Terakije, kjer se nahaja palača. Oficirji drugih oddelkov so z malimi četami pešpolka št. 7 zasedli nekatere važne ulice, se postavili pred razna ministrstva in na Kalimegdan, znano sprehajališče tik stare trdnjave. Avtentičnega pojasnila, kako se je izvršila tragedija v konaku, še ni in ga bržčas nikdar ne bo. Iz oficirskih krogov se je izvedelo naslednje:

Vojaštvo je obstopilo konak in vdrla najprej na dvorišče v stari konak, kjer je soba za straže. Tu se je vnel prvi boj. Zapovednik straže kapitan Pera Panajotović se namreč ni hotel udati in straža je potegnila ž njim. Ko se jih je poskusilo siloma razorožiti, se je Panajotović branil in bil vsled tega ustreljen. Ob enem je bilo nstreljenih tudi 12 straž. Med tem so častniki, na čelu jim podpolkovnika

Naumović in Mihić, šli — vsi oboroženi z revolverji — v novi konak nad kralja. Kralj je bil slišal streljanje na dvorišču in je pri oknu klical na pomoč, a konak je bil krog in krog obdan z vojaštvom. Poleg infanteristov so prišli tudi topničarji in so postavili pred konak topove. Oficirji, dospevši pred kraljevo spalnico, so potrkali na zaklenjena vrata, a kralj ni odprl. Na to je podpolkovnik Naumović pri zaprtih vratih prečital kralju listino, s katero se odpoveduje kroni in je vprašal kralja, če se uda in če je pripravljen podpisati to odpoved. Kralj je odgovoril, da se ne uda in dejal, da ima revolverje pri sebi in da se bo branil. Oficirji so na to začeli s sekuro razbijati vrata, a ker so vrata trdna, so jih razstrelili z dinamitno patrono. Tisti častnik, ki je dinamitno patrono užgal, je to plačal s svojim življenjem; eksplozija ga je ubila in grozno razmesarila. V tem hipu je prihitel kraljev generalni adjutant Lazar Petrović z revolverjem v roki. Ustrelil je med oficirje in zadel stotnika Dragutina Dimitrijevića, ki je obležal mrtev. Potem je planil na nadporočnika Ristića, ta pa ga je prehitel in je ustrelil Petrovića z revolverjem, ki ga je bil pred nekaj meseci od kralja dobil v dar. Kralj ni mogel nikamor zbežati. Oficirji so — ko so bila vrata odprta — streljali kar zaporedoma na kralja. Kralj je bil od več krogelj zadel, a ni bil takoj mrtev, nego je živel še do 4. ure zjutraj. Čegave kroglje so ga zadele, se še ne ve, tudi se ne ve, kdo je ustrelil kraljico Drago. Kraljica je bila, čuvši streljanje, v sami srajci bežala iz svoje spalnice pod streho, a oficirji ki so bili vlomili vrata v njeno sobo, so ji sledili in jo na stopnicah ustrelili. Vojaki so odnesli mrtvega kralja in mrtvo kraljico v stari konak, kjer so bila sedaj samo stanovanja dvornih uradnikov in uslužbencev.

Smrt bratov Lunjevica.

Beligrad 12. junija. Kraljica Draga je imela dva brata, Nikodema in Nikolaja Lunjevica. Oba sta imela stanovanje v vojašnici. Ob istem času, kakor se je zgodil napad na kralja in na kraljico, je prišel oddelek vojaštva, da aretira oba brata Lunjevica. Ko so vojaki siloma odprli vrata, sta začela brata Lunjevica streljati, na kar so jih oficirji na mestu ustrelili.

Umor ministrov.

Beligrad 12. junija. Ministri so bili zasačeni v svojih stanovanjih. Ustreljeni so bili v svojih stanovanjih ministrski predsednik general Cincar-Marković, minister notranjih del Velja Todorović, vojni minister general Milovan Pavlović in topničarski

stotnik Jovan Milković, svak ministrskega predsednika. Hči ministra Todorovića se je vrgla med oficirje in svojega očeta, a ni bila ustreljena, pač pa ranjena.

Vojaštvo med sabo.

Beligrad 12. junija. Obrenovići so imeli zadnji čas le malo zaslonbe v armadi. Zapovednik podunavske divizije polkovnik Nikolić je prihitel s svojim vojaštvom v mesto, da reši kralja. Nikolić je bil nekdanji adjutant Milanov in Obrenovićem z vso dušo vdan. Polkovnik Aleksander Mašin in general Lazar Lazarević, ki sta vodila to noč vojaške operacije, sta poslala en bataljon vojakov proti Nikolićevi diviziji. Tik vojašnice pred mestom sta ta dva oddelka trčila. Nikolić je ustrelil nadporočnika Katovića, ko ga je ta pozval, naj se uda, pa tudi Nikolić je bil takoj ustreljen, na kar se je njegov oddelek takoj pridružil ustašem.

„Živio kralj Karagjorgjević“.

Beligrad 12. junija. Ob 2. uri ponoči je pridrdral po „knjaz Mihajlovski ulici“ zaprt voz. Vojaki so ga ustavili. Iz voza je stopil vodja radikalne stranke Ljuba Živković, ki so ga Obrenovići neusmiljeno preganjali. Vojaštvo ga je pozdravilo s klicem „Živio kralj Karagjorgjević“. Oficirji in Ljuba Živković so se poljubili, na kar se je Živković odpeljal v ministrstvo notranjih del.

Nova vlada.

Beligrad 12. junija. Odbor, ki je vodil revolucijo, je bil že v sredo vse pripravil za slučaj, da se revolucija posreči. Novo ministrstvo je bilo že v sredo sestavljeno in tudi proklamacija na narod je bila natisnjena. V novem ministrstvu so zastopane vse stranke: ministrski predsednik Avakunović je vodja liberalne stranke, minister zunanjih del, Ljuba Kraljević je naprednjak, minister notranjih del Stojan Protić je radikalec, trgovinski minister Genčić je liberalec in je bil dolgo časa jako zvest pristaš Obrenovićev, pravosodni minister je odvetnik Ljuba Živković, vodja radikalcev, finančni minister bivši kraljev tajnik dr. Vojo Veljković, je liberalec, naučni minister Ljubomir Stojanović je radikalec, minister zgradb polkovnik Aleksander Mašin, svak kraljice Drage, eden prvih voditeljev zarote in vojni minister, general Atanacković ne pripadata nobeni stranki in sta zastopnika armade v ministrstvu.

Mir.

Beligrad 12. junija. Strašni konec Obrenovićev ni naroda čisto nič vznemiril.

V celi državi vlada mir in nihče ne pomiluje umorjenih žrtev. Beligradska prebivalstvo je vzelo dogodke popolnoma ravnodušno na znanje. V celem Belemgradu je bila razobešana samo ena črna zastava, po-

leg nje pa je bilo razobešenih vse polno narodnih zastav.

Glasovi listov.

Beligrad 12. junija. Vse časopisje pozdravlja z radostjo, da se je posrečilo odstraniti Obrenoviće. „Male Novine“ prijavijo, da je bil kralj Aleksander tepec, kraljica Draga pa vlačuga ki nista zaslužila druge usode. „Štampa“ pa končuje svoje poročilo z besedami: „Iztakne naj se tisto oko, ki bi prelilo le eno solzo po kralju in po kraljici.“

Pogreb.

V petek zjutraj ob dveh so bili kralj, kraljica in vse druge žrtve kar na tistem pokopani na občenem pokopališču.

Volitev kralja.

Srbija ima zopet svojega kralja; izvoljen je Peter Karagjorgjević. Sicer še ni došel v Belgrad, saj pa bi tudi nemogel še bivati v kraljevem dvorcu, ker tam še niso zbrisani sledovi — krvi umorjenega kralja in kraljice, a izvoljen je — enoglasno. Kakšna je bila ta enoglasnost, pove najbolje to, da se je že v nedeljo vršilo glasovanje za poskušnjo, ki je trajalo celih šest ur med zelo burno debato. Še bolj značilno pa je, da sta v nedeljo in včeraj imela v Belgradu ves dan službo oba tista polka, ki sta posredno sodelovala pri kraljevem umoru.

Zelo veliko inteligentnih krogov ni bilo zavzetih za kraljestvo. Celo dva ministra sta se upirala. Šele po dolgem posvetovanju in po sklenjenih kompromisih se je doseglo »enoglasje« za kralja.

Zbudila se je misel po republiki, ki najbrže več ne zaspí, temuž se bo razvijala in širila. Za sedaj se je ta misel še zatrla s kompromisi in — s silo. Mnogo oseb, ki so se izrekle za republiko, je pod ključem, mnogo častnikov je v teh dveh dneh kar — iginilo.

»Enoglasna« izvolitev kralja se je morala odkupiti za precejšnjo ceno, na račun kraljeve moči in suverenitete. Novi kralj naj ne bo vrhovni poveljnik armade, vojaštvo in uradniki se ne zaprisežejo kralju, temuž ustavi, in sicer ne sedanji ustavi, temuž oni iz leta 1888, ki jo žele imeti obnovljeno radikalci. Vpeljati se mora splošna volilna pravica. To so bile zahteve radikalcev, da volijo enoglasno Petra Karagjorgjevića srbskim kraljem. Ali so se te zahteve sprejele, še ni znano, ker se poroča prav lakonično, da je novi kralj »brez debate enoglasno izvoljen«. A že to, da se je večina inteligence izrekle za pogoje, kaže, da bo novi kralj vsestransko odvisen, brez trdne opore na vojaštvo in uradništvo, tedaj brez tistih slojev, ki v prvi vrsti odločujejo usodo v vsaki državi.

Sorodnice kraljice Drage.

Umorjena kraljica ima številno sorodništvo, med drugimi dve sestri in več netjakinj. Tem se ni ničesar zgodilo. Vojaštvo je samo zasedlo njih stanovanja. Vlada je sedaj vse sorodnice kraljice Drage iztirala iz Srbije in so se vse odpeljale v Pančevo.

Peter Karagjorgjević.

Sedanji srbski kralj je sedaj 57 let star, srednje velikosti, in simpatične zunanosti. Na prvi pogled se spozna, da je Srb. Obnašanja je jako finega, pri tem je pa vedno zelo ljubezniv. Ko je bil leta 1885. v pravoslavni cerkvi na Dunaju parastos za njegovega očeta, je po končanem cerkvenem opravilu vsakemu izmed navzočih slovanskih visokošolcev z veliko ljubeznivostjo podal roko in se mu zahvalil, da je rod-bini Karagjorgjević izkazal čast ter se

udeležil parastosa. Peter Karagjorgjević živi navadno v Genovi v Švici, prihaja pa vsako leto na svoje posestvo blizu Temešvara na Ogrskem. V Genovi običuje skoro samo z Rusi, sicer pa živi le svoji rodbini. Peter Karagjorgjević ima troje otrok, 16letnega Jurija in 15letnega Aleksandra ter eno hčer, 19letno Heleno.

Brat Petra Karagjorgjevića, Arsen, stanuje v Parizu. Listi trdijo, da je, dobivši brzozjavno obvestilo o dogodkih v Srbiji, objel svojo služkinjo in vzkljnil: To je najlepši dan mojega življenja.

Spletke.

Nasprotniki srbske neodvisnosti in samostojnosti so že na delu in bi radi z vsakovrstnimi spletkami prouzročili v Srbiji zmešnjave, da bi inozemstvo vmes poseglo. Pred vsem delajo na to avstrijski nemški listi in madjarski listi, našli so pa tudi drugod pomočnikov. Čedalje jasneje se izraža želja, da bi Avstrija okupirala Srbijo. Izvor tem spletkam je strah, da se Srbija v prihodnje ne bo več tako brezpogojno klanjala poveljem z Dunaja, kakor za časa Obrenovićev. ki so od Slivnice sem bili prav za prav vladarji Srbije, samo ker jih je držal Dunaj. Seveda bi vsak poskus okupacije srbskega kraljestva povzročil najnevarnejše komplikacije. Upati je pa, da do tega ne pride, da bo slovanska Rusija varovala in čuvala neodvisnost Srbije in ne bo pustila, da bi nemški „Drang nach Osten“ prekorščil Savo. Pred vsem delajo omenjeni spletkarji na to, da bi glede volitve novega kralja ustvarili komplikacije. Eni že ropočajo proti Petru Karagjorgjeviću, češ, da je sokriv belogradskega umorov, in da za to ne more biti kralj; drugi kandidirajo črnogorskega princa Mirka, v ogrskem parlamentu pa so se včeraj čuli glasovi, ki kažejo, da tudi tam niso veseli Karagjorgjevića in da bi radi nekaj mešali, če bi se ne bali Rusije. Iz Londona se tudi poroča, da se oglašajo listi proti Karagjorgjeviću. Angleži bi radi zapletli Rusijo v kak konflikt z evropskimi državami, da bi potem mogli v Aziji kaj pograbit.

Dosedanji srbski vladarji.

Zgodovina kraljevine Srbije kaže, da njenim vladarjem usoda ni bila mila. To priča njih usoda.

1. Jurij Petrović (Karagjorgjević) je bil l. 1817., ko se je vrnil v Srbijo, po naročilu kneza Miloša Obrenovića — umorjen.

2. Miloš Obrenović, proklamiran 6. novembra 1817 za kneza, je bil 13. junija 1839 s silo primoran, se odpovedati in Srbijo zapustiti.

3. Milan Obrenović, Milošev sin, je vladal samo 25 dni in je potem vsled neke bolezni umrl.

4. Mihael Obrenović, brat Milanov in mlajši sin Milošev, je vladal od 8. julija 1839 do 7. septembra 1842, potem pa je bil po nastali revoluciji prisiljen pobegniti.

5. Aleksander Karagjorgjević, njegov naslednik, je vladal od 14. septembra 1842 do 22. decembra 1858, potem pa bil odstavljen in pregnan.

6. Miloš Obrenović, ki je v starosti 80 let bil poklican na vlado, je umrl 26. septembra 1860.

7. Mihael Obrenović, Milošev mlajši sin, je bil drugi poklican na vlado in je vladal od 26. septembra 1860 do 10. junija 1868. Bil je umorjen, in sicer na dan natančno 35 let pred smrtjo Aleksandra Obrenovića.

8. Milan Obrenović je vladal od l. 1868 do 1899 in se moral odpovedati kroni.

9. Aleksander Obrenović je vladal od 1899 do 1903 in bil umorjen 10. junija t. l.

Nemiri na Hrvatskem.

Iz Zagreba pišejo: Izstop nekaterih zastopnikov iz madjarske stranke, je napravil na bana grozen vtis. Ban hoče z vso silo nemir udušiti, ali tega nemore z vsem svojim vojaštvom doseči. Najzanimivejše je pa to,

da se opaža celo v aristokratskih krogih neki nemir v prilog opozicijskim boriteljem. Trdi se, da hočejo za avdienco prositi grofa Bombeles in Kulmer, baron Vranicani in pl. Halper. To dela banu največ skrbi. — Na reki Savi opažajo ponoči čolnice z rudečimi svetilkami: baje so to straže, ki imajo nalog paziti, da se ustanek ne razširi čez mejo v Bosno, kjer se opaža nemir v prilog zatiranim Hrvatim. — Med postajama Zaprešič in Podsused, kjer se nahaja most čez reko Krapinico, patrolirajo ponoči vojaki, ker se je bati, da razrušijo seljaki most. — Nad Varaždinom in okolico bo proglašen preki sod. Ljudstvo je silno razburjeno vsled dogodka v Varaždinu, kjer so bili štirje seljaki ubiti in deset težko ranjenih. Vojaštvu že ni več mogoče mir vzdržavati. Vkljub temu, da je ban proti prejemu sodu, je primoran istega proglašati, ker vidi, da mu ni mogoče drugače vladati kakor pod prekim sodom. —

Ustanek v Zagorju.

Iz Zaboka poročajo: Včeraj je odšel poseben vlak z vojaštvom iz Zagreba v okolico Novega Marofa. — Trdi se, da je odpotovala rodbina grofa Erdödyja na Dunaj, ker se boji napada na svoj grad. — Večina seljakov zapušča hiše in beži v hoste. Ulanecem povzročajo kmetje velike preglavice s svojim odločnim nastopom proti policijskemu sistemu.

Iz Varaždina se poroča: Ni ga dneva, da ne bi bil kak seljak iz okolice varaždinske priveden v zapor. Tako so pripeljali enega seljaka iz Budinščine in z njim tako barbarsko postopali, da je bil težko ranjen. Ali on je vseeno oba orožnika razorožil in ušel. Najgrše je pa, da ranjenih seljakov ne vodijo v bolnice ampak v zapore.

Iz Pregrade se nam poroča, da so ondotni seljaki napadli agenta Kohna in ga v svoji razburjenosti ubili.

Iz Zlatara pišejo: V okolici zlatarski so napravili seljaki na madjarskih posestvih veliko škodo; šume so posekali, vinograde opustošili in zidance zapalili. — Po noči se čuje pokanje dinamita. Orožniki in vojaki strogo preiskujejo, a ne morejo nič najti; na sumu so delavci v rudokopu v Golubovcu. Delavce v omenjenem rudokopu bodo sedaj strogo nadzorovali in preiskavali, ne nosijo li kakih eksplozivnih stvari pri sebi. — V Loboru je prišlo do velikih nemirov. Kmetje so ondotnega bilježnika hudo pretepli. Orožniki preiskujejo v podstrešjih, ker so opazili, da nosijo seljaki puške in samokrese pri sebi misleč, da imajo kmetje pod streho orožje spravljeno. Seljaki se pa odločno upirajo in zahtevajo, naj se tiran umakne, potem da bo mir.

Domače in razne novice.

— **Napad na našega cesarja.** Človek, ki je 12. t. m. poskusil napasti našega cesarja, je blažen. Zove se Jakob Bernstein, recte Reich, in je star 27 let. Doma je v Galiciji, od koder je prišel 4. maja na Dunaj ter imel od tedaj večkrat opraviti z dunajsko policijo. Tako je pred nekaj tedni prišel v cesarski dvorec in je povedal, da je sin božji in da mora urediti znano zadevo bivše saksonske prestolonaslednice. Policija je Bernstein-Reicha spravila v blaznico, od koder je bil pred kratkim odpuščen, oziroma je iz nje ušel. 12. t. m. je pisal predsedniku poslanske zbornice grofu Vetterju pismo, v katerem ga je prosil, naj mu preskrbi potni list na Kitajsko. Grof Vetter je to pismo izročil policiji, ki je Reicha prijela, a ga takoj zopet izpustila. Istega popoldne ob 1/2 5. uri se je cesar z adjutantom majorjem Driancourtom peljal v Schönbrunn. Tam, kjer se z Mariahilfer-

strasse križa neka druga ulica, je Bernstein-Reich planil, vihteč svojo palico, proti cesarjevi ekvipaži in začel kričati: Primate ga! Bernstein-Reich je priskočil k vozu od desne strani, kjer je sedel cesar. Zapazili so ga vsi. Cesar se ni ganil in je le gledal moza, cesarjev adjutant je zgrabil za sabljo, kočijaž pa je bil hiter in je z bičem vseknil napadalca po roki, ki je vihtela palico. V tistem trenutku je tudi Bernstein-Reich mahnil proti cesarju, a je zadel samo zadnje kolo voza. Cesar se je peljal kar naprej. Več ljudi je koj planilo proti napadalcu in ga zgrabilo. Ljudje so blaznega človeka s palicami in s pestmi pretepli in bi ga bili najraje ubili. Policija je Bernstein-Reicha zgrabila in ga že včeraj spravila v blaznico. — Umeje se, da je ta napad obudil silno senzacijo, zlasti ker ni nihče vedel, da je napadalec blazen.

— **Ljubljanski škof — zopet pred sodnijo.** Ni še dolgo temu, kar smo prinesli vest, da se je škof Bonaventura začel tožbariti. Še je v spominu, da se je škofovska milost pustila tožiti od svojega bivšega vrtnarja radi plačila obljubljenega novoletnega darila. Ker je škof izjavil tekom razprave, da je pripravljen plačati s tožbo zahtevano svoto, se je dotična bagatelica hitro dokončala. Vendar pa smo pri tisti priliki omenili, da je dr. Jeglič prvi izmed ljubljanskih škofov — vsaj kolikor pomnimo — ki se je polotil pravdanja in ki se tožari — vrhutega — s svojimi posli. In tačas smo izrekli tudi svoje prepričanje, da je škof svoj pravdarski poklic začel sicer z bagatelno tožbo, da pa bode zabredel še v hude in drage pravde. In zdi se nam vedno bolj, da smo imeli prav. Bržko se je namreč proti stolni cerkvi sv. Nikolaja vložila tožba na razveljavljenje Kajdiževega testamenta, se je Bonaventura hitro nekaj pametnega spomnil. Ker je Kajdiž v svojem testamentu poleg sebe postavil tudi škofove zavode za legatarja, je tedaj tudi teh 2000 K prišlo v nevarnost. V velikem strahu za svoje kronce pa se je škof poprijel jako rafiniranega sredstva. Poprijel se je namreč tistih paragrafov našega civilnopravnega reda, ki dopuščajo, da se v slučaju, ko se dva med seboj pravdata, pridruži prostovoljno še tretja oseba tej ali oni stranki, če izkaže kak pravni interes na izidu pravde. Ti paragrafi so tedaj kakor ustvarjeni za pravdodelneže. In tak je je tudi škof Bonaventura, ki se v Kajdiževi pravdi prostovoljno podal v pravdo in si to pot izbral za svojo oporo, ne dr. Schweitzerja, pač pa bolj in dovolj arogantnega dr. Brejca. Izid pravde in blamaža škofova je znana. Vendar pa po naših mislih tudi to grdo izgubljena pravda visokega cerkvenega dostojanstvenika ne bo prestrašila in vse kaže, da postane škof Bonaventura v kratkem — največji pravdar v Kranjski deželi.

— **Liberalna trdnjava je padla!** Ta hrup zaženo prav radi naši klerikalci, in to najraje takrat, kadar je najmanj upravičen. Tako kričali so tudi sedaj kar v enomer štirinajst dni: liberalna trdnjava Trata v Poljanski dolini je padla! In delajo, kakor da so dosegli bogve kak vspeh! Pa je vse humbug! Trata ni bila nikdar liberalna trdnjava. Občinski odbor, ki je sedaj odstopil, bil

je svoj čas izvoljen od najpristnejših klerikalcev. V tistih dneh, ko je še dr. Krek svoje shode imel na Trati, in to brez najmanjše opozicije! Pozneje pa so odborniki polagoma prestopili v napredni tabor, ker se je možem pričelo gnjusiti početje in delovanje klerikalcev. Občina, ki pri državnozbornih in deželnozbornih volitvah ni dajala niti jednega naprednega glasu, je postajala napredna. Najboljši in pametnejši možje so pristopili k naprednjakom, in sedaj je razmerje tako, da so pri občinski volitvi klerikalci komaj še dobili večino. In to le s pomočjo lučinjskih gorjancev, katere je znani pijanček iz Lučin do zadnjega možička na volišče pritiral. Trata ni podrt liberalna trdnjava, pač pa je to občina, ki dokazuje, da dobiva naša stranka trdne pozicije in to v krajih, ki so od nekaj veljali za prave klerikalne trdnjave. Tako izgleda resnica!

— **Strela je ubila** dne 9. t. m. 51letnega posestnika Fr. Opeko iz Selška pri Logatcu, ko se je vračal skozi gozd domov.

— **Ulom.** V noči 8. t. m. so dosedaj neznani tatovi ulomili v klet trgovca Friderika Škuška v Metliki in odnesli iz kleti 10 litrov slivovke in 6 steklenic likerja »Triglav«. Ravno v isti noči poskušali so tatovi pri prodajalnici trgovca Antona Rajma v Metliki ulomiti, pa so bili preopodeni. Gostaču Jožefu Segedinu v Metliki št. 67 so tatovi odnesli nekaj perila, ki je viselo pred hišo. Tatvine sumljivi so hrvaški cigani.

— **Ob tri vole.** Posestnik Tomaž Plešec iz Žlebov št. 5, občina Medvode, je izročil 16. t. m. popoldne v Št. Vidu na Dolenskem štirim nepoznamim gonjačem tri vole, vredne 1080 K, da mu jih ženejo v Ljubljano in jih oddajo mesarju Franu Severju v Trnovskih ulicah št. 2. Gonjači niso prignali volov v Ljubljano in so z njimi vred izginili brez sledu.

— **Dva nova semnja v Šmartnem pri Litiji.** Deželna vlada je dovolila Šmartnu dva nova letna semnja, in sicer v torek po 14. februarju in v torek po 8. sept.

* **Petersburg v sedanjem času.** Peterburg zavzema prostora več nego 90 kvadratnih vrst, izmed njih zavzema 15 kvadratnih vrst voda, reke in kanali. Od raznih oddelkov mesta je največja »Viborgskaja« 16·22 kvadr. vrst, najmanjša pa je »Kazanskoja« 1·09 kvadr. vrst. To ogromno prostranstvo presekuje v raznih črtah 681 ulic, skupne složne dolgosti 357 vrst. Na teh 75 kvadr. vrst ulic in prečnih cest nahaja se nepremakljivega posestva po malem cenjeno na dve milijardi rubljev. Iz te kolosalne svote pripade okolo 900 milijonov nepremakljivega premoženja ruski državi skoro enaka svota odpade na zasebnike in okolo 200 milijonov rubljev je mestnega nepremakljivega potestva. Lesene stavbe v mestu so po večem že izginile, in le tu in tam, enako raztrganemu beraču se skromno skriva sredi kamenitih hiš-palač pritlična ali edno nadstropna bajta, po večini v svojih nazunaj in na znotraj počrnelih stenah kak »traktir« kréma za nižje ljudstvo ali pa izvosoikov dvor. Tudi na periferiji mesta, na Peskah in na levi Peterburški strani so na mesto lesenih kolib izrasle v poslednjih letih gromadne kamenite, to je lepo zidane hiše. Vsega vkup je v Peterburgu okolo 19.000 hiš, ter se nahaja v njih okroglo računeno 140.000 stanovanj. Za poslednjih 20 let se je cena mestnega premoženja povišala od 112 milijonov do več nego 200 milijonov rubljev. Razsvetljava ulic, trgov in cesta se je silno pomnožila; kacic 20 let nazaj je bilo v Peterburgu svetilnic v skupno svetilno silo kacic 158.000 sveč, a sedaj je razsvetljava narasla na gromadno število treh milijonov sveč.

Proračun v 1883 letu iznašajoč štiri milijone, pomnožil se je do letos 1903 na 22 milijonov rubljev. Med svetovnimi prestolnicami zavzema Peterburg po številu svojega prebivalstva deveto mesto; v njem prebiva po zadnjem ljudskem štetju 1.440.000 duš. Po statističnem sestavu tega skoraj poldrugi milijon broječega naseljenja je 87·1% Rusov, 4·6% Nemcev, 2·3% Poljakov, 1·8% Fincev in 1% Židov; ostale narodnosti sestavili so vse vkup po ljudskem štetju iz leta 1890 3·2% mestnega prebivalstva. Prešlo je 200 let odkar je veliki preobrazovatelj Rusije Peter Veliki iztesal okna v Evropo; v njega navalilo je mnogo tujcev inostratev; še sedaj po preteku dveh vekov, živi v severni stolici 22·336 oseb inostranih podložnikov; med njimi je 11.210 Nemcev, 2400 Francozov, 2094 Angležev itd. Najmanje živi v severni stolici Portugalcev, to je le 9 oseb, Japoncev 28 oseb, Kitajcev 37 oseb, Perzijancev 56 oseb in končno Ispancev 70 oseb. 8.576 oseb izmed inostratev je celo rojenih v Peterburgu.

* **Kuga v Indiji** se, kakor izprevidimo iz neke statistike vedno bolj razširja. L. 1897 je umrlo za to boleznijo 56.000 ljudi v celi Indiji, leta 1900 pa že 93.000. V naslednjih dveh letih je število mrtvih grozno poskočilo; l. 1901 jih umrlo namreč 274.000, l. 1902 pa 557.000. V tekočem letu bo število mrtvih najbrž še večje, kajti že v prvih treh mesecih jih je umrlo 334.000. V pokrajini Pundschab (petorečje) umre vsak teden povprečno 18.500 ljudi. V Bombayju, Kalkutti in Bengaliji se je v tem oziru obrnilo na boljše, dočim v ostalih večjih mestih ta bolezen vedno huje razsaja.

Loterijske srečke.

Brno, 10. junija.	47, 23, 61, 10, 44.
Dunaj, 6. junija	1, 34, 64, 36, 86.
Trat, 13. junija.	39, 84, 54, 6, 87.
Gradec, 6. junija.	55, 40, 57, 88, 48.
Praga, 3. junija.	21, 89, 31, 36, 68.
Lino, 13. junija.	54, 31, 80, 33, 81.

Tržne cene v Ljubljani.

	K h		K h
Gov. meso I. kg	1 32	pšenič. 100 kg	27 70
" " II. "	1 12	koruzna " "	21 —
" " III. "	1 4	ajdova " "	36 —
Teležje,	1 50	Fižol, liter . . .	— 20
Praščje m. sv. .	1 50	Grah, "	— 40
" " pr.	2 —	Leča, "	— 30
Koštrun. meso .	1 —	Kaša, "	— 20
Maslo	2 60	Ričet, "	— —
Surovo maslo .	2 40	Pšenica 100 kg	18 —
Mast praščja .	1 80	Rž	14 50
Slanina sveža .	1 70	Ječmen	15 —
" " prek. . . .	1 80	Oves	15 —
Salo	1 40	Ajda	18 —
Jajce	— 18	Pros. bel. " "	17 —
Mleko, liter . .	— 6	" nav. " "	16 —
Smetana sl. lit.	— 80	Koruzna " "	15 50
" " kisl.	— 80	Krompir " "	5 80
Med kg	1 50	Drva, trda m ³	7 80
Piščanec	1 40	" meh. " "	5 50
Golob	— 50	Sen. . . 100 kg	7 50
Raca	— —	Slama " "	7 —
Zajec	— —	Stelja " "	— —

Dva dečka

ki bi imela veselje do vrtnarstva se sprejmeta takoj pod jako ugodnimi pogoji pri

J. WIDER, vrtnarju v Ljubljani.

Najnižje cene. Največji izbor. Preobleke. Popravila. L. Mikusch tovarna dežnikov Ljubljana, Mestni trg.

Šunka

s kožo 1 gld., brez kože 95 kr., brez kosti s kožo 1 gld. 10 kr., plečeta brez kosti 90 kr., suho meso 78 kr., slanina 82 kr., prešičji jeziki 1 gld., goveji 1 gld. 20 kr., glavina brez kosti 45 kr., dunajska salame 80 kr., prave boljše 1 gld., iz šunkna 1 gld. 20 kr., ogrske za mesec junij 1 gld. 80 kr., vsaki mesec 15 kr. dražji kilo, velika klobasa ena 20 kr. — Pošilja le dobro pošteno blago od 5 klg. naprej proti povzetju

Janko Ev. Sirc v Kranju.

Pariz 1900:
GRAND PRIX.

Singer šivalni stroji

za domačo uporabo in vsako stroko fabrikacije.

Brezplačni pouk v vseh tehnikah modernega vezenja.

Singer Co. šivalni stroji del. dr.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 6.

(1380-3)

Gradec, Sporgasse 36, Radetzkygasse 10. — Celovec, Burggasse 19. — Celje, Kolodvorske ulice 8. — Maribor, Gosposke ulice 24. — Leoben, Sauraugasse 79. — Hartberg, Rathaus. — Wolfsberg, Klostergasse 30.

Povsod po Slovenskem

in še čez mejo razširja se od dne do dne poraba prave in najboljše

kavine primesi

v prid družbe sv. Cirila in Metoda

iz

I. jugoslov. tovarne za kavine surogate

• v Ljubljani. •

Zahtevajte jo povsod!!

Zmešane lase

kupuje po najvišjih cenah in plača bolje nego vsaka zunanja firma

Ludovik Businaro

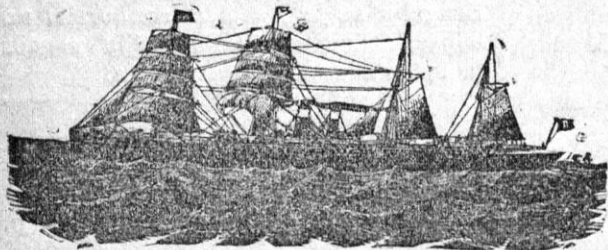
v Ljubljani, Hilšarjeve ulice št. 10.

Nabiralce las opozarjam s tem uljudno na mojo firmo.

Red Star Line.

Iz Antwerpena

v Ameriko.

Prve vrste parobrodi. — Naravnost brez prekladanja v New York in v Philadelphijo. — Dobra hrana. — Izborna oprava na ladiji. — Nizke vožne cene. (2073-42)

Pojasnila dajejo:

Red Star Line, 20, Wiedener Gürtel. na Dunaji, ali **Karol Rešek**, konc. agent v Ljubljani, Kolodvorske ulice št. 32.

Zobozdravnik

med. dr.

E. Brettl

v Ljubljani

se je stalno preselil

v „**Filipov dvorec**“

na vogalu Špitalskih ulic
zraven Frančiškanskega mostu.

Uhod za vodo.

Zarezane strešnike

vštricne (Strangfalzziegel) in francoske (gepreste Falzziegel)

zidarsko opeko

cement roman in portland

glinaste peči in štedilnike

plošče za tlak šamotne in cemetne

kakor tudi

(854-12)

vse drugo stavbinsko blago

ponujajo po najnižjih cenah v poljubnih množinah

F. P. Vidic & Comp., Ljubljana.

Največje, najhitrejše ter najvarnejše vrste velikanskih parnikov, ki vozijo
v Ameriko.

Hamburg-New York le 6 dni.

Vozne karte po najnižjih cenah za vse razrede prodaja ter daje pojasnila točno in brezplačno

oblastveno potrjena

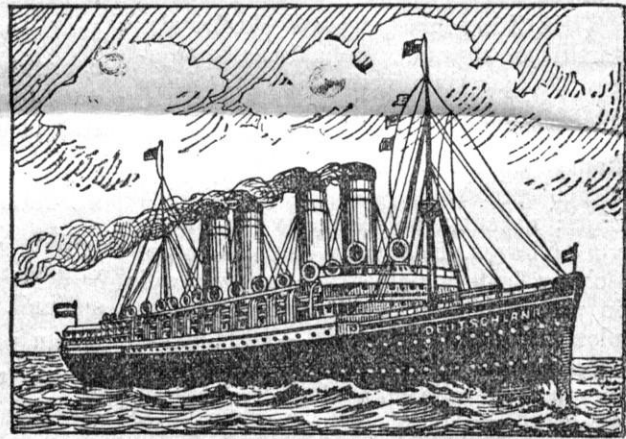
agentura

Hamburg-Ameriške linije

Ljubljana

Dunajska cesta št. 31

od južnega kolodvora takoj na desno.

Stanje hranilnih vlog:

17 milijonov kron.

Rezervni zaklad:

nad 400.000 kron.

Mestna hranilnica ljubljanska

na Mestnem trgu zraven rotovža

sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 12. ure dopoldne in jih obrestuje po 4% ter pripisuje nevzdignjene obresti vsacega pol leta h kapitalu. Rentni davek od vložnih obresti plačuje hranilnica iz svojega, ne da bi ga zaračunila vlagateljem.

Za varnost vlog jamči poleg lastnega rezervnega zaklada mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in vso svojo davčno močjo. Da je varnost vlog popolna, svedoči zlasti to, da vlagajo v to hranilnico tudi sodišča denar maloletnih otrok in varovancev.

Denarne vloge se sprejemajo tudi po pošti in potom c. kr. poštne hranilnice. Posoja se na zemljišča po 4³/₄% na leto. Z obrestmi vred pa plača vsak dolžnik toliko na kapital, da znašajo obresti in to odplačilo ravno 5% izposojenega kapitala. Na ta način se ves dolg poplača v 62 in pol leta. Ako pa želi dolžnik poplačati dolg z obrestmi vred na primer v 33 letih, tedaj mora plačevati na leto 6% izposojenega kapitala. (89-6)

Posoja se tudi na menice in na vrednostne papirje, in sicer po 4¹/₂% do 5%.